

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Toldot ha-g. Sh. Y. L. Rapoport

Poryes, Aharon

ןרהא, סעיראפ

Ṽin, 630 [1869 oder 1870]

ותומ םוי דע גארפ ריעב תונברה םכ לע תבשל ארקנ תעמ .ד.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9450

יושבים ומספרים בחלכה או כדברי חכמה. באשמות הנקר עוד טרם אור היום בהיותם עייפים ויגעים מאוד בקש הרב את חזן העיר, איש צעיר לימים ומננן נפלא (*). ולו קול נעים וערב, כי ישיר לו משירי הפיוטים. למען המיב את לכם ולהסיר מעליהם את רוח התרומה אשר כבר אחזה בעפפיהם. החזן החל לשיר — וחסיד אחד בחוץ כשמעו קול זמרה בבית הרב צעק קול גדול וימרוש את פאות ראשו ויקרא: משירי הכומרים ישירו בבית הרב! חסיד אחר שמע חמור זה נוער וימהר ויצעק גם הוא צעקה גדולה ומרה, ובשעות אחדות נה ייתה מהומה ומבוכה בעיר טארנאפאל אשר עוד לא נהיתה כמיה למיום עמרה על תלה. הרב נחבא חדר בחדר כי ירא מאוד לנפשו, עדי אשר שלח פקיד העיר, הוא האדון סאחער, חיל וסוס (Dragoner) אל רחוב היהודים להשקיט את אש המריבה ולהגן על הרב בעד אנשי עדתו — הנשמע כזאת? או הנהיה כמוהו? (**)

במקום ציה ושטמה כנאליציון לא תכון התבונה, לא יגדלו המדעים, שם החסידה תקנן, תפרוש צלצל כנפיה, תגדיל את פאות בניה, שם חילוקים יאמרו והדרשה דורשת, שם היחוס יתגבר עם נבהות עיניו, אולם איש כראפ"פ לא יכון על כס הרבנות בארנאפאל. בשנה הזאת מת גם אוהבו, האישי הנעלה פערל, אשר לחם עבורו בזרוע עזו, ויקונן עליו ראפ"פ קינים והגה והי ככתוב בספר כרם חמד. שלמה נאנח בשכרון מתנים על כל התלאות האלה אשר יעבורו על ראשו מבלי הרפה ממנו אף רגע ואשר עוד יחכו לבוא עליו בימים יאתיו, כי אפס גם מחזיק ומנהל, אין עוד משען ומשענה ועוד יותר הכאיב לבכו כי גם קראחמאל אוהבו מאז נהפך ויהי מתנגדו וכמעט גוע בתוגתו — לולא בא מלאך אלהים ויקחהו בציצית ראשו וישאהו הרחק, הרחק מאוד מטארנאפאל העיר ומפולין הממלכה ויביאהו אל פראג, אל קריה גדולה ונכבדה ומלאה אנשים חכמים וטובי לבב אשר ידעו להוקיר חין ערך שלמה ורב פרשת גדולתו. ירחים אחדים טרם נסע שמה ובעת החליף אגרות ומכתבים עם מנהיגי עדת פראג על דבר התמנותו, השלים אתו גם קראחמאל וישוכו וימתיקו סוד יחד ויהיו אוהבים נאמנים כבראשונה, בראותו עתה כי עמל שלמה לא לריק היה, אולם זמן לא כביר אחרי אשר בא לפראג מת גם החכם הגדול הזה והעיר טארנאפאל אבדה את כל כלי חמדתה, את שלשת אלה האנשים המפוארים בשנה אחת.

חכמים אלה פנו מן העיר, פנה הודה, פנה זיוה, פנה הדרה — והעיר טארנאפאל צהלה ושמחה! — — —

ד.

מעת נקרא לשבת על כס הרבנות בעיר פראג עד יום מותו.

(ת"ר — תרכ"ח)

בראשית שנת ת"ר נקרא שלמה לעיר ואם בישראל היא עיר פראג המהוללה, בירת ביהם, לקחת שם את משורת הרבנות על שכמו. ספרי כרם חמד

(*) הוא הוננטיס זמכות הנודע עתה בשערים לחסלה נו"ס יהושע חנאלק ט"ן בחזקתספה.
 (***) רוב הדברים סאלה לקומים מן זכרונות ט"ר מאת ל"ר א. יעלניטק חסר כתב במס"ע

אשר החלו שמה לצאת לאור עולם ואשר הרבה מאמרי חכמה כלולים בהדרגה מעשה אצבעותיו נקבצו ובאו לתוכם הסכו לא מעט בדבר הזה. גם רבים מאוהביו וממיודעיו אשר ידעו את עניו ואת לחצו בעיר מארנאפאל עמלו ויגעו עבדו זה כביר להמציא לו מנוחה ונה שאנן בעיר אחרת, וכיחוד היה החכם הגדול ד"ר מיכל זאקס, דרשן ומוכיח אז לעדת פראג ואחרי כן בעיר ברלין, אשר התעורר לדבר על לב ראשי העדה ולהטות את לבם כי יקראו את הכהן הגדול מאחיו בתורה ובחכמה וכיחש לשבת על כסא המשפט שמה ולהורות דת ודין בשערי בת פראג.

זאת תפארת עדת העיר הזאת הישנה ונושנה מימות עולם, וזה מהללה אשר מימי קדם קדמתה רבנים גדולים ומאורי ישראל האירו שמה את אור תורתם ותכונתם, שם ישב על כס הרבנות הרב הגאון ר' יהודה ליוואה בעל באר הגולה, הוא ליוואה, אשר ממנו יספרו עוד עד היום הזה אנשי פראג נפלאות אין מספר, כי הפיח רוח חיים באף נו לם אחד, למען היות חוטב עצים ושואב מים לכל אנשי העדה, עת נתנה דת בעיר מטעם המלך לכל יזיד איש נוצרי לעבוד עבודת עבד אצל יהודי, ואשר יסר את הקיסר רודולף במכות אכזריות על היותו שונא ישראל, וכנהג; שם השתרר זמן רב הגאון הגדול מהור"ר יחזקאל לאנדווא אשר הרעיש אז פני תבל בספריו הצליח ותשובות נודע ביהודה, ורבנים גדולים אחרים לפניהם ואחריהם, ושם גם שם על מקום שבת הרבנים המובהקים ההם בכהכ"נ היותר נכבד וקדום בזמן הנקרא אלס-נייאשול נקרא גם שלמה להכין שמה את כס מושבו, איש אשר לא בנולם וגוש עפר הפיח רוח חיים רק בעצמות יבשות, אשר החיה מערמות עפר רבים שוכני ארמה אשר כבר נשכחו מרוב ימים, כי הסיר כרוחו החזקה ענני כסל והבלי שוא אשר החשיכו את זוהר תולדות ישראל ויעפרום בעפר. —

האומנם גם פה לא מצא שלמה בתחילה המסלה ישרה מבלי כל מעקשים, גם פה מצא אכני נגף וצורי מכשול אשר עמדו לשטן לו על אם הדרך. אמנם כמה נחשבו אלה מול הראשונים? בעיני החכם ר' משה לאנדווא אשר היה מראשי עדת פראג והנכבד בינמו, גם אחד מטובי העיר היושבים ראשונה להועץ על כל דבר הנוגע לטובת הכלל (ק. ק. שטארטראמה) לא ישר בתחילה בחירת שלמה לרב בעירו, הוא לאנדווא, אשר כבר דברנו ממנו למעלה, אשר הוציא לאור כעשר שנים טרם זה את ס' הערוך עם הערות והגהות ונוספות, ואשר עליו הניף אז שלמה את שבט הבקורת בעים רוחו, ויך כמעט את כל הספר לרסיסים, עד אשר לא הוסיפו ההוספות ולא נגהו ההגהות ולא העירו הערות. זאת הכאיב למדי את נפש החכם הזה, אף כי שלמה בנחת דבר ולא פגע בכבוד המחבר אף כחוט השערה, כדרכו, וכיאות לכל מבקר נאמן, ואולי גם רק עבור זה חרה לו עוד ביתר שאת ועל אשר ידע כי הצדק ילין את איש דיבו, כאשר ידע זאת כל מכיר יצר לב האדם. אולם אנשים טובי לבב ומשחרי החכמה באמת, כמו זה החכם לאנדווא, לא זמן כביר ישמעו לקול

סרעפים יועצים רע ושמי כזב אשר מצאו מסלות כלבכם, עד מהרה יגבר בלבם המוכ על הרע והאמת על השקר, ובכן נאות גם לאנדויא לדברי החכם זאקס אשר דבר על לבו, ויתן גם הוא אמר לקרוא את שלמה על כס הרבנות. מן העת ההיא והלאה הסיר לאנדויא כל שמץ שמנה מלבו נגדו, ויהי לו אוהב נאמן כל הימים, גם עזר לו אחרי כן להדפיס את החלק הראשון מספרו ערך מלין בכתבו כתב מליצה לכל אצילי העדה, למען יחתמו ידם לקנות את הספר הזה בכסף מלא.

אז בא שלמה לפראג, עוד הפעם נשא עיניו, הביט אחר ונפשו בקרבו השתוחחה על אשר עזב עירו וארצו במצב רע מאוד ועל אשר לא ישוב לו אותן עוד עד עולם. רגשי לבנו השתפכו מבעד לשפתותיו באין מעצור* וכנשאו קנה על מות אהובו ואלוף נעוריו החכם הגדול קראחמאל, ישמע גם קול גדול אדיר וחזק הולך ויוצא מקירות לבנו עד עמקי לבנו פנימה, קול כקול נעים זמרות יה בדברו כקול המשורר הנישגב נעמחה כאחרית ימי חייו אשר ישיר בהקדמת שירו הנפלא פייסט: נשמע מפיו: — בן יעברו לאחד אחד אנשי חברתי ומתי סודי ממני וחלאה אל מקום לא הראם עין בשר, אך מדי נתקו המה מעמק עכור הלזה מאדמה עצובה, הוביאוני גם רגלי מרחוק לגור, ועתה על מי ועל מה אככה? אם על ידי אשר כאפיק נחלים עכרו ואינם, או על ארץ מולדתי אשר לא אשוב לראותה עוד? אחי ואהובי! ארצי ועמי! אזכרכם עתה כחלום נעים, כחלום יעוף ואיננו, אכן שני אלה הגכורים (פעול וקראחמאל) עלו למנוחת שלום, ואת אדמת נעורי איך נשארת! — האם לא יחס ללבנו בשמענו הדברים האלה יוצאים מפי כהן גדול? ואם לא ישפיקו המלים המעטים האלה להיות עדים נאמנים אשר לא יכזבו נצח, על מוהר לבו וישרת מעשיו עם מחשבותיו כל הימים אשר חי על פני האדמה ולהכזיב דברי הדוברים עליו תועה כי ידע חונף?

הדרשה הראשונה אשר דרש שלמה בעיר פראג עשתה רושם גדול, גם החכם הדרשן ד"ר יעללינגעק יאמר: (**). זכור אזכור עוד כהיום הזה איך פעלו מדברותיו אלה כלבב כל השומעים, וביחוד באשר כם השיב תשובה כהלל, בחבה יתירה וכלי התרגו, לאיש אחד אשר אץ עליו בשאלות זרות ומזרות — רבו כמורבו אז אנשים כאלה אשר לא נתנו לוימוח ויסכבהו תמיד בשאלותיהם ובחידושיהם אשר מצאו חדשים לבקרים ויגלו ממנו את עתו היקרה הדרושה לו להשלים את חבוריו הגדולים, אמנם אי לך ארץ ואי מקום אשר שם יוכל איש כצדק התפאר בנפשו לאמור: פה מצאתי מנוחה, פה חפשי הנני מכל רעה ופגע, פה אעבוד בנחת עבודתי, בלי כל מפריע, לא אחד! בארץ נאליציא ימצאו נחשים וצפעונים השורפים בהכל פיהם את אנשי החכמה, ובארץ אשכנז או גם בארצות הקרובות אליה כמו זאת מדינת ביהם, ימצאו כמו כן רבים וחלי עפר למיניהם, גם שם חיות קטנות עם — כהמות גדולות, שם זבובים

(* כ"ט ו'
(**) זכונות פ"כ.

רבים יאוספו אספה סניכות האישי הנעלה באמת, יצפצפו ויהנו וימלאו את ראשו דברי להג אין קין, אף ילחנו עפר כפות רגליו וינטלוהו וינשאוהו מעל למרוטי שמים באמרי פיהם, אולם החנכים האלה כענקים המה בעיניהם, כלם חכמים, כלם נבונים, כלם יודעים את כל התורה וכל מדעי התבל עד תומם, כלם אוהבי חכמה באמת ושונאי בצע, אף כי בת הלות — מאוד געלה נפשים, איש איש מהם יחבר ספרים, יחפש קדמוניות, וכאשר ירים איש את ידו או את רגלו ללכת, כן ירים גם את עמו לכתוב — כאשר יכתוב, רק למען כתוב, כן יפתח גם את פיהו, לדבר בחכמה, ללכת בנדולות וכנפלאות ממנו, כמו נסה באלה, או גם לדרוש במקלות, להשיף מוסר ולהורות דעת לעם ישראל, והנה לא עליהם תלונתינו, כי מה לנו ולהם? — אולם המה יגישו גם מנחתם אל האדם הגדול השוקר על דלתות המדע בכל אות נפשו, בכקר בכקר יבואו אליו, יפריעוהו ממנוחתו ומעבודתו לאמור: ראה זה מצאתי דבר חדש, לא נודע לעולמים, ואני אני הוא הראשון אשר דברתי מזה והעירותי עליו כטוב טעם ובהשכל" — אנשים רבים כאלה הלכו סניכות שלמה בהיותו כפראג, והוא כטוב לבו שמע להכליהם לא התקצף עליהם ונהפוך הוא, כי פעמים רבות נאלץ להניע ראשו ולאמר: צדקת ירדתי אף יאמנו דברך" וכלבו נאנח על אכרן עתו היקרה בדברים של מה בכך כאלה, גם מארצו, ארץ מולדתו, יצאו שלשה חודשים לדרוף אחרי מלך ישראל, לחפש אחרי שנגותיו וזדונותיו ולשום להם שם בארץ בשומם את שמו לשמצה, הם המה כנו עצמם בשם "רואים", ויהתלו בו ויחברו מחברות אחדות נגדו, על קדקוד "הרואים" האלה הכה שלמה ככובד אפו פעם אחת עד אשר לא יכלו קום, אחד אחד שבו אחרי כן אליו בדברים רכים ובתחנונים לאמור: "סלחה אבינו! פשענו ומרינו!"* — החכם הגדול צונץ אשר היה אוהב ראפ"פ כל הימים, בשמעו התלונות הרבות נגד שלמה ואת העמל הרב אשר עמלו מנגדיו לחפש כחפש מחופש אחרי כל שגגה ושגגה אשר יצאה מפיו, רגל על לשונו לאמור: "הניחו לו לשלמה ולשגגותיו!"** אני לומד משגגות ראפ"פ הרבה יתר מאשר אלמוד מאמתיות של אחרים, כי דברי ראפ"פ הם תמיד דברים של מעם לכל הפחות, ואמתיות של אחרים הם הרכה פעמים כעצמות היבשות אשר לא יצלחו!" —

הרכה פעל ועשה שלמה בעת ההיא בחכמת בקורת תולדות ישראל וביחוד בעשר שנים הראשונות בכואו לפראג, כל ספרי כרם חמד מלאים מאמרים יפים ונחמדים מעשי אצבעותיו, גם חליפת מכתבים גדולה כמאוד מאוד חיתה לו בימים ההם כמעט עם כל חכמי ישראל, גם כדברי דת דין, גם כדברי חכמה ועניי מדע שונים וככל דבר הנוגע מעט לכלל ישראל, באו אליו יום יום שאלות רבות ושונות, והוא השיב תשובה לכלם, כל איש מחבר ספר החיש עד מהרה את הספר אליו למען יבקרנו או יעשה עליו הקדמה בראשו, ויהיו דברי שלמה בימים ההם בחקרי קדמוניות כדבר האלהים, עד אשר נתעה חכם אחד

(* כלם ספר חוכמה ה' ס'
**) חכמי בני קדם לז 69 בספרה.

גדול, הוא כרמולי, לחבר ספר אחר בשם "אלדר הדני" לפי קורות חייו אשר כתב ראפ"פ ועפרם בעפר למען יהיה כמו קדמון למראה ויאמר עליו כי הוא ספר ישן נושן ונשלח לידו על ידי חכם ממארוקא, עד אשר (*) בא שלמה בעצמו ויכל לעיני כל את מעשה האיש הזה ואת תרמיתו. — אז התחוללה גם כן מלחמה עצומה ביני וכין החכם הכותב תולדות ישראל בלשון אשכנז מהור"ר מרדכי יאסס על דבר אנטונינוס הנזכר בתלמוד ובמדרשים רע רבי מי הוא זה אנטונינוס? ובאיזה זמן חי? על זה רבו מאוד הדעות, ושני אלה גדולי ישראל התיצבו כמערכה זה מול זה, גם כל חכמי הדור התקבצו סביבם אלה מזה ואלה מזה, אלה מיטינים ואלה משמאילים, אך כלם תלו בהשערות דקות את דבריהם ואין יודע פשר דבר. יאסס אשר דרכו היה מאז לכתוב רק אשכנזית, התעורר הפעם וילטוש חרבו חרב מלחמה ויכתוב מחברת עברית בשם "ציון" נגד ראפ"פ ויצמד אליה גם טרורות ודברים קשים כגידים. על זה הרה אף שלמה וישיבהו מענה בכ"ח ואחרי כן בערך מלין ועוד בהוספות לספר הזה בסוף הספר ואנחנו לא נכניס ראשינו בין הרי המחלוקת האלה, להצדיק את ראפ"פ או את יאסס, כי אין זה המקום לדבר כמו אלה. אך זאת נאמר, כל איש מבין אשר יקרא את כל המאמרים והמכתבים המדברים מענין הזה, בין מראפ"פ בין מיאסס, מראשית זמן החלו להלחם עד תומם — כי המלחמה היתה ארוכה מאוד ביננו — יראה אשר החכם יאסס יסוג מעט מעט אחר מדעתו הראשונה אולם ראפ"פ יחזיק בדעתו ויעמוד על עמדתו כצור חזק לא ימוש ממקומו. גם זאת לדעת אשר החכם יאסס צוה לפני מותו, לשרוף את כל האגרות אשר הריץ אליו ראפ"פ כענין הזה. ידידו החכם הנדול ד"ר קירכהיים אשר צנה עליו לעשות זאת ראה כאנתת לב את המגדלים האלה מעשה ידי אמן, פורחים באויר ועולים בלחב השמימה. —

בדברי דת ואמונה כבר עשה לו שלמה ליסוד מוסד מראשית ימי נעוריו לבלתי סור מן כל המצוה אשר צותה עלינו התורה או חכמינו ז"ל ימין ושמאל ולהחזיק בישן נושן אחרי הסירו ממנו כל חלאה ואבק וכל מנהגי הבל ורעות רוח אשר התגנבו לכוא ולהאחו אחווה בתוך דת ישראל במשך תקופות הימים, ועל כן היה מתנגד גדול לכל המתקנים והמחדשים (Reformator) אשר פרו וישרצו בימים ההם כארבה לרוב ותמלא הארץ אותם. רבת ענמה לה נפש שלמה כראותו אנשים רבים כפראג יפרו חוק ויעברו על דת, אף גלה לבוסר אונם בדברי נחת וכטוב לב; אך מעולם לא התקצף עלימו כמו פיו כאחד המקנאים, בידעו נאמנה אשר דברים כאלה הנאמרים בחמת אף ישונו ריקם ולא יפעלו מאומה בלב גבר, ותהי גם על הרוכ להפך, כי תקוין נפש השומעים במוסר מכל וכל ויחרה אפם במי שאמרו, עד אשר יעשו אחרי כן הרע גם בלא נפש חפצה ורק למען המרות רוח המקנא, בעבור זה נשמר מאוד מלכת בדרך רבנים אחרים בעניינים כאלה — ונספר פה רק דבר אחד אשר ממנו נוכל להכיר את תכונת האיש שלמה ותחלוקותיו עם אנשים בהיותו רב, ואיך תמיד קלע אל

(*) הקדמה ס' הסכמון, סולסה ע"י ר' זלמן שעעקן כוכב טוב

השערה במישפמו ובמעשהו מכלי החטיא את המטרה. — בעד פראג היה אז איש יהודי אשר מאן להכניס את בנו בכריתו של אברהם אבינו, אף כי בנו כבר בא בשנת העשר. אנשים רבים המקנאים קנאת ה' צנאות התגרו בו עבור זה ורב אחד אמר לכופו מטעם המטישלה כי ימול את בנו, ותרב המלחמה במתנה העברים שמה על אודות הדבר הזה. אז בא איש אחד נשוא פנים אל הרב ראפ"פ, ויבקש ממנו להרשות אותו לעשות בדבר הזה כפי אשר יהיה לאל ידו, ויבטיחהו על דברתו, כי רב אשר אתו מאשר אותם, כי נכבד הוא בעיני החכמים, ויש ויש בידו לכוף את האיש הזה למול את בנו. "הניחו לי" ענה ראפ"פ אותו קשות, "אין את נפשי לכוף את שום איש" — "אך מדוע יאכה רב אחר לעשות ככה", שאל אותו האיש בפנים נועמים. — "הרב הזה" ענה אותו ראפ"פ "יכוף את האיש — לה מיר דתו, אבל לא למול את בנו". המקנא הלך לו כחמת אף, אולם מדברי ראפ"פ לא נפל דבר ארצה. האיש המיר דתו עם כל בני משפחתו ולא מל את בנו. — אולם נגד אסיפת הרבנים בעיר וויסבאדען בשנת תר"ה ואח"כ בעיר פראנקפורט דמיין אשר אבו לשגרש כל ענף מתושבע"פ, לכפור בפומבי כביאת המשיח ולהחזיק רק בתורת משה לבד, וגם מזה רק אלה הדברים אשר ידעו מעטם ויסורם בזמן הזה; נגד אלה התקומם אז שלמה עם אחות מרעיו, המה החכמים שד"ל וצונץ ככל עזו כוחם וידברו אתם קשות ויזכחו אותם לאמור כי לא עליהם לעשות ככה, וכי המה יגדילו המכונה ויפריעו פרעות גדולות בישראל. ראש המתקנים האלה ומנהיגם היה החכם גייגעה ועליו חרה אף שלמה ביתר שאת, באשר היה בתחלה מאוהביו וממכבדיו, אז ערך שלמה נגדם האנרת "תוכחת מנולה" אשר נעתק לל"ע ע"י החכם ד"ר קורכהיים בפפד"מ ונרפס שמה 1854 גם כתב אז ספר אחד קטן נחלה לישראל, (נרפס בווען 1851). אולם כל דבריו וספריו אלה לא הועילו מאומה, המתקנים עשו מעשיהם זר מעשיהם כמו בתחלה, ויחלק העם להרבה מחנות. בהרבה מערי אשכנז, וכיחוד בהאמבורג וברלין, הכינו להם המחדשים בתי תפלה חדשים עם מנהגים חדשים אשר לא שערום אבותינו ומקצתם גם אשר לא בדת. כל זאת הכאיבה למדי את נפש שלמה ותרבה לו עוצב ודאגה, כי ירא מאוד פן יחולל כבוד ישראל בין העמים, אשר יאמרו: גם זה עם ישראל, עם ישן נושן ואחד משנות קדם, החל לעזוב את דת אבותיו ולהחלק למפלגות שונות (סעקטען); גם בצדק בא מורך כלכבו אשר בהנתק עבודות הדת יסורו גם הרצובות האחדות המקשרות בקשר אמיץ את כל עם בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, וברבות הימים יאברו בגוים ויעלו בתוהו ועם ישראל יהיה כלא היה. — מעת בא מורך זה כנפשו הציקוהו מאוד מורשי לכבו, והמרגעה עזבתו ולא שבו אליו עוד. תמיד היה מלא כעש ורוגז על כל מתנגדיו בדת ובמחקה רוחו סרה, פניו זועפים וילך שחוח וכמעט — אחורנית. על נקלה התקצף מאוד ועורקי לבו רתחו בקרבו כאש אוכלת, עד אשר לא יכול כלכל ויתפוש עד מהרה את קסת הסופר בידו ויכתוב מרורות גם על רבים מאוהביו וממורעיו אשר בכבודם התימר עד כה. ועם הפחד והמגור, אשר קננו אז בקרבו, נלוו להרגיז רוחו השיבה אשר נזקה בו

והחולי המר והנמהר אשר הפריע לאט לאט את מנוחת רוחו וגיזו, הוא חולי שחפת קנה הריאה (Phthisis trachealis) אשר כפי הנודע, זה אות המחלה הזאת אשר המעונה בה ירגז ויתקצף כרגע, ולא עוד נשתומם על המחזה, אם נראה את השב הנכבד הזה בימים האחרונים לשנות חייו הולך תמיד שחוח תחת משא עצב ויגון, דבריו לעז, נחר גרונו ועמו, ותחת נועם לקחו ונחת לכתו עם אנשים, גם עם מתנגדים ושוטנים, אשר בזאת התנכר תמיד על כל המבקרים בימי קדם, נהפך בימים ההם כמעט לאיש אוהב מדנים אשר יום יום יצא לקראת נשק בחרבו הקשה והחזקה, פעם לקראת בעלי "החלוצ" — אשר באמת עותו הרבה יתר מאשר תקנו — פעם נגד החכם יש"ה, פעם נגד המשורר הגדול מה"ל, ובאחרונה הכביר את שנט זעמו על החכם גייגער וישפך עליו כספרו אור תורה* (בו וקלון עד לבלי די, גם הרבה פעמים ללא אמת וללא צדק, בזה שנה מאוד הרב הגדול ראפ"פ, כי כאשר בא לכלל כעס, בא לכלל טעות, ועל הכותב תולדות חייו בלי משוא פנים להזכיר גם שנגותיו אלה כאשר הרבה לספר בשבחן, והנה אנחנו לא נשפיל כבוד הרב בכל זה אף כחוש השערה, גם לא נאמר כדברי האומרים אשר האדם הרם הזה למד חונף והתלכש בטלית הצבועים לימי שיבתו, כאשר יערבו את לבם לאמר איזה חכמים בעיניהם בימינו אלה; אמנם גם באדם גדול יש שכולה, ועלינו לדונו לכף זכות ולאמר, כי ימי שיבתו וחליו המה סבכו בכל אלה. — ובכל זאת ביום מלאת לשלמה שבועים שנה בשנת כתר"ר לפ"ק עשה משתה ושמחה וחג גדול, וכל חכמי ורבני ישראל הריצו לו אגרות תהלה, גם מנחות רבות הביאו לו, גם נבקרו אחרי כן את ערי הרחצה וויסבאדען ועמם בעצת הרופאים ויבוא גם לעיר פראנקפורט דמיין, כבדו אותו בכבוד גדול, כיאות לאיש רם כמותו. —

וימת שלמה עבד ה' ועבד התורה והחכמה ביום ג' רחוק"ט סוכות שנת תרכ"ח לפ"ק בשנת השבעים ושבעה לימי חייו, ביום הובל לקברות ספרו עליו הרב הג' ר' אלעזר הלוי הורוויץ רב בוויען והחכם המטיף המפואר ד"ר יעללינעק אשר באו בעצם היום הזה מוויען לפראג על נתיב הברזל, למען עורר עליו מספר בנועם לשונם ויבכו עמם כל עדת פראג אשר הכירו לדעת, כי שר וגדול נפל היום החוא בישראל. אחריהם באו ויקוננו כל רבני ומוכיחי פראג, ועל כלם הגדיל החכם המטיף הנעלה פרפ. ד"ר קעמפף, בכל השבעה כתי כנסיות במשך ימים רבים, גם המו"ל את מ"ע "השחר" עורר עליו "קנים והנה" בשיר ומליצה, וראשי העדה מאהבתם את הרב שלחו להמקונן מכתב תודה ותהלה על פעלו הטוב והישר בעיניהם, יבוא שלום הולך נכחו, אחריו השאיר בן אחד, הוא הנכר היקר מהור"ר דוד ראפ"פ בקראקא ושלוש בנות אשר כולנה ידיהן רב להן בחכמה ובלשון, הבכירה היא אשת הגביר היילפערן עשיר גדול בלייפציג; השנית נשואה להחכם ר' צבי בודק, ג"כ שמה; והשלישית היא אשת הסוחר הנכבד בוש בפראג. — אשת ראפ"פ מתה עליו עוד בשנת תר"ב, שתים שנה אחרי בואו לפראג. — עוד לו בן אחיו, הלא הוא הנגיד ר' שאול ראפ"פ, איש זקן ונכבד, סוחר פה בעיר וויען. —

* ילא לאור זה לא כביר ע"י בנו יחידי עם חכמה חסד ונסת הקע"ס. קהלקויל חכ"מ. —

עושר ונכסים לא השאיר אחריו. כי מכספו פזר נתן תמיד לאביונים
ובכל עת היה ביתו פתוח לרוחה לכל עובר ואת אשר לא אכלו העניים, אכלו
הספרים; כי בית עקד ספרים גדול היה לו מחזיק יותר משלשת אלפים ספרים
בלשוונות שונות. את כל הספרים נתן עפ"י צוואה במתנה לעדת פראג, בתנאי
אשר העדה הזאת תוציא לאור את כל ספריו אשר השאיר בכתובים.

ראפ"פ היה נכה הקומה ואיש תואר, זקנו הגדול ירד על פי מדותיו, עיניו
הפיקו תמיד זיקי איש ורוח דעת. כל איש איש הביט בו, הכיר עד מהרה כי
רוח בו. בתהלכותיו עם אנשים היה טוב וישר מאוד מאוד. את אנשי ארץ
מולדתו גאליציא אהב עד יום מותו. אף כי רעות רבות הסבו לו מקדם, (*) גם
ראכה נפשו מאוד בשמעו מן הפרעות הרבות אשר נעשו שמה, במאסם ללכת
לרוח העת ועורם מחזיקים בהבליהם — הוא זכה לשלשה כתרים: כתר תורה
וכתר כהונה וכתר שם טוב. — כשנתים ימים הנה חלפו מיום הלקח מאתנו
ארון האלהים זה ואיננו. כבר ספרו הספדנים, דרשו הדרשנים אף שררו המשוררים
שירי תוגה ואכל עלי מות הכהן הגדול מאחיו, הרם והנשא בישראל אף
צדיק וישר באדם, וגם ביום הובל לקברות גם ימים רבים אחרי כן בכו כל
בית ישראל את השריפה אשר שרף ה'. ולא עתה העת הרים עוד הפעם קול
בכי או לשאת קנה. ימי בכי אכל שלמה שלמו — וכן התמו. העת השושפת
כזרם מהלכה את כל הנעשה על פני חלה, היא תהפוך כחומר חותם גם את
קירות לבבנו רגשי שמחה וגיל, רגשי עצב ויגון יולדו בקרב איש ולב עמוק,
הלנצח שמה יעמוד? הלעולם יזיל איש דמעות פלגים יכלי מים? — לא! אך
יום או ימים — ובהאריך הכאב — אך חודש או עשור יסער בלבו באין מעצור
ואחר יחדל. או אז יבליג עלי יגון וגלי רוחו ישוכן לדממה אחרי הסערה —
דממת עצב תרחף על פני האיש ואז יעלו על לבבו זכרונות מני קדם,
יזכור את האיש אשר עליו אכלה נפשו, יזכור גם את כל המעשים ואת כל
הגדולות והנצורות אשר פעל ועשה בעוד התהלך בין החיים, ונפשו תשתוקק
מאוד לדעת את אשר לא ידע עוד, וכאשר יקרא את תולדות האיש הגדול
וקורות ימי חייו, את כל התלאה אשר מצאתה, גם כל המקרים והפגעים אשר
כתרוהו סבבוהו אחרי כן מחמת שוטניו ומקנאיו ואת כל מעשה תקפו וגבורתו
במלחמתו עמהם, יערב לנפשו ורוחו תמלא שמחה — עם תוגה.

(*) גם בלשונותיו ומלכותיו הם חכמים רומם ככל עם בני פולין ורוק"י תמה לטובו ויהי
כבוד לחוכים, סמו"ל.